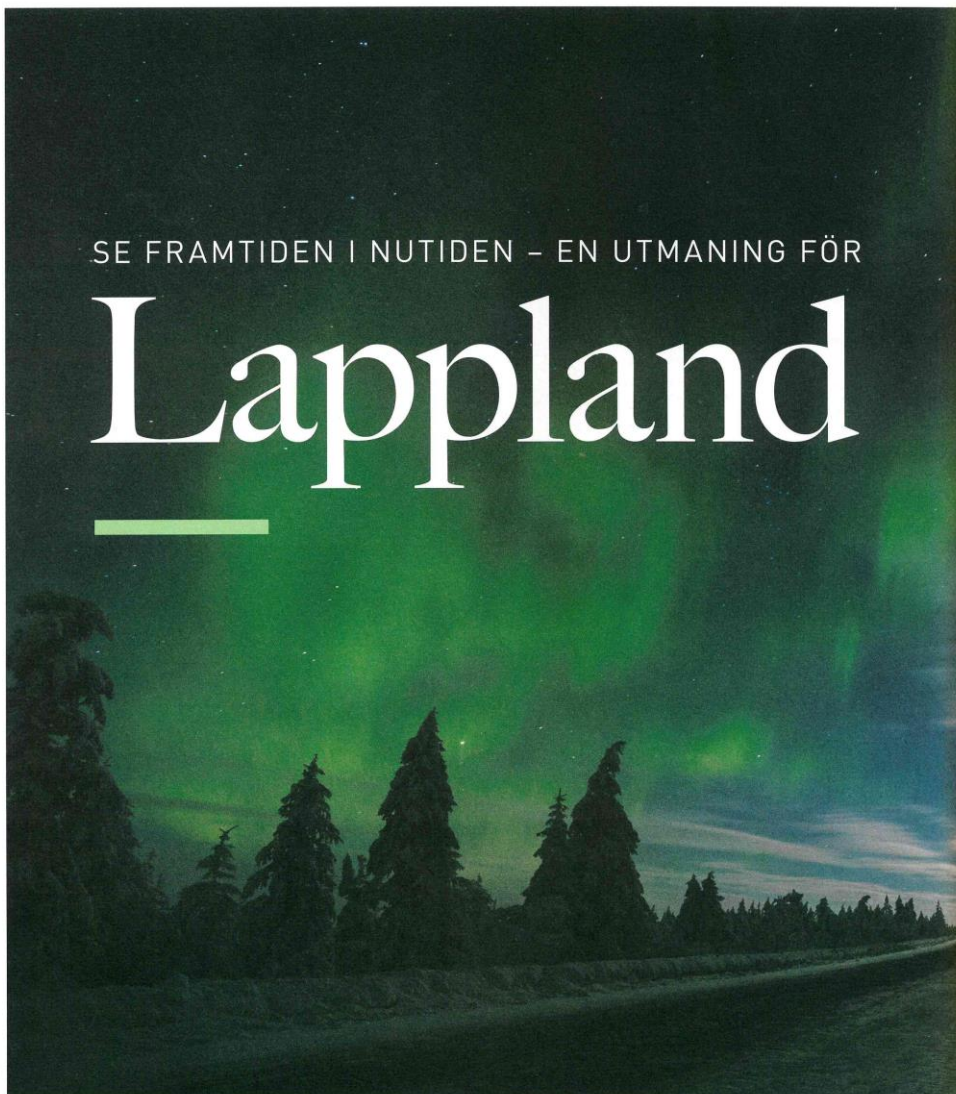

SE FRAMTIDEN I NUTIDEN – EN UTMANING FÖR

Lappland

Uttrycket ”vi bygger för framtiden” är flitigt använt i vår bransch. Det är sällan den klyschan speglar verkligheten. Men i Lappland pågår nu en samhällsomvandling som mer än väl stämmer in på begreppet. Här bygger man nu från samtiden in i framtiden. Det krävs eftertanke och mod när man skall tänka hållbarhet och energianpassningar som skall hålla även långt fram.

TEXT EVA LINDELIUS

FOTO DANIEL OLAUSSON/MEDIA TALES

Hustlyft i Gällivare

Akkats power station

FOTO VATTENFALL

Silva Herrmann

LAPPLANDS KOMMUNALFÖRBUND BESTÅR av en samverkan mellan kommunerna Jokkmokk, Kiruna, Pajala och Gällivare, fyra orter som sinsemellan har ett antal utmaningar framför sig de närmaste decennierna. Att Kiruna

skall flyttas känner de flesta av oss till men att detta även gäller Gällivare/Malmberget är kanske mindre bekant. Omfattningen har i rikspress mest fokuserat kring offentliga byggnader, med bland annat ett nytt stadshus för Kiruna liksom den spektakulära flytten av Kiruna kyrka. För privatpersoner rör det sig om cirka 20 till 30 villor i Kiruna och i Malmberget är det över 200 villor som skall rivas och ersättas på annan plats fram till år 2020. Allt i hop taget ger vid handen att det är många parametrar som skall synkroniseras innan det hela är klart. Vi har talat med Lapplands kommunalförbunds klimat- och energirådgivare Silva Herrmann, som nyligen utnämnts till Årets Energirådgivare 2017, ett årligt pris som delas ut av föreningen Energirådgivarna.

Kräver energi i många år

När det handlar om Kirunas utmaningar som kommun de närmaste åren säger Silva Herrmann att flytten, eller snarare samhällsomvandlingen, inte är helt lätt att reda ut för henne och hennes kollegor på plats i Kiruna.

– Det är flera byggherrar inblandade och tidsplanerna har ruckats på och skjutits fram i vissa delar. Vad som står helt klart är emellertid att hela denna omvandling kommer att kräva ganska stor energianvändning under ganska många år. Det är en nivå att tänka kring: hur får vi ner energianvändningen så mycket som möjligt?

Den andra nivån, menar Silva, är att det verkligen är en stor möjlighet med en helt ny stadsdel.

– Hur gör vi den så klimatsmart som möjligt? Projektet är mycket stort, med begränsade resurser och en tidsplan styrd av var gruvbrytningen görs och när den sedan upphör. Vi måste tänka på solenergi, vindkraft, hur snön påverkar och även utnyttja de förutsättningar som naturen har. Att tänka på att ställa energikrav som sträcker sig långt fram.

En annan fråga är också att driften sedan blir hållbar. Stadshuset är i princip klart och skall uppfylla kraven för miljöbyggnad silver, berättar Silvia Herrmann.

Ta höjd för energiklass C

Silvia Herrmanns arbete som klimat- och energirådgivare riktar sig till privatpersoner samt små och mellanstora företag.

– Vi på energirådgivningen har därför, bland annat, haft tät kontakt med dem som nu måste ta beslut om hur de skall göra. Om de ska ta ersättning i pengar och eventuellt bygga nytt själva eller ta över en likvärdig villa som gruvbolagen uppför. Vi har en speciell rådgivningstjänst för dem som skall bygga själva och/eller välja kataloghus och där energiklass C skall klaras. Vi vill att folk tar höjd för det, så att det byggs klimatsmart, säger hon.

Att informera är mycket viktigt, påpekar Silvia, då hon och hennes kollegor har märkt att många faktiskt inte har rätt fakta när det gäller energianvändning och dito besparing. Att stimulera till att tänka: hur kan framtiden se ut och hur kan jag projektera för flexibilitet i till exempel uppvärmningen?

– I Malmberget har man varit med om den här sortens omvandling flera gånger tidigare. Men den här gången skall

hela orten avvecklas och få nya bostäder på en helt annan plats, några kilometer därifrån, nära Dundret. Självklart blir förändringen stor. Samtidigt är arbetsmarknaden utmärkt i både Kiruna och Gällivare så det är ett nödvändigt arbete.

Sol, vind och vattenkraft

Hur ser det då ut när det gäller Jokkmokk och Pajala? Vad händer i de orterna när det gäller energin?

– Vi ligger lite efter när det gäller solenergi häruppe i norr. Man underskattar ofta hur mycket sol vi verkligen har, så vi har haft fokus på att uppmuntra folk till att tänka till om solenergi. Solceller fungerar till exempel mycket bra när det är lite kallare. Och det är faktiskt inte beklagligt här i sex månader, säger Silvia Herrmann. Jokkmokk har även rejält minskat sina klimatutsläpp, både genom ett omfattande EPC (Energy Performance Contracting), ett projekt för de offentliga fastigheterna och genom fjärrvärme producerad med till 99 procent förnybara energikällor. Sedan har vi vattenkraften sedan tidigare.

I Pajala har det hänt mycket när gruvan byggdes och gick i drift. Sedan har den gått i konkurs och nu finns det planer på att öppna den igen. Men i båda orter är det alltså mer lugnt med byggandet och man försöker istället utveckla till exempel besöksnäringen.

– Där är vi inblandade i ett projekt som coachar hotell- och restaurangbranschen, i alla fyra orter för övrigt. Det görs energigenomgångar, vi hjälper till att hitta lönsamma energieffektiviseringsåtgärder och skapar nätverk som ger möjlighet till samverkansvinster.

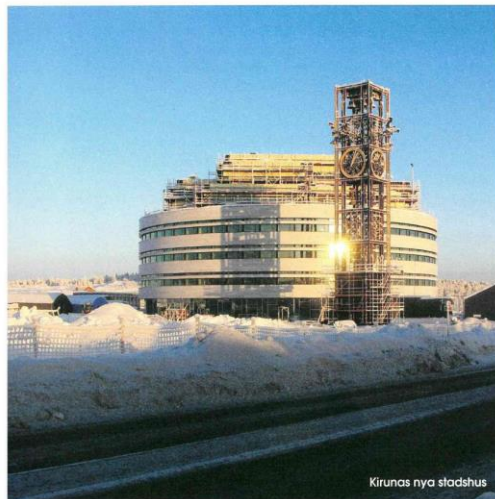
Långa avstånd är en utmaning

En annan utmaning för Silvia Herrmann och hennes kollegor är de stora avstånden.

– I regionen finns det många småföretag som skulle behöva utveckla sin kompetens i de här frågorna. Men konsulten kan som närmast, i Luleå, sitta 20 mil därifrån. Och det tar mycket tid och kostnad att till exempel fara 40 mil på en dag för ett seminarium. Spetskompetensen är helt enkelt för svår att få med rent fysiskt. Vi har därför webinarier som läggs ut på youtube och distansföreläsningar i samarbete med Lapplands kommunförbunds lärcenter. Det sparar tid, pengar och energi. Vi har på så sätt skapat en bra tillgänglighet och framför allt lyssnat på behoven, vilket ger mervärde för dem som behövt rådgivning, berättar Silvia.

Sedan kan jag tycka att det går för långsamt, tillägger hon. Regionen hade möjlighet att bli ledande när det gäller samhällsomvandling. Det återstår att se om så kommer att bli fallet.

– Rent generell är det för lite erfarenhetsutbyte. Med Klimatklivet, som Naturvårdsverket erbjuder, finns möjlighet till att få pengar och förstärka det hållbara i både tänkande och utförande. Det är alldeles för få företag och kommuner häruppe som tagit den chansen, avslutar Silvia Herrmann. ☺

Kirunas nya stadshus

FOTO: KIRUNA KOMMUN